

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ๖ ขั้นตอน คือ

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ วิเคราะห์ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

๔.๓ การเปรียบเทียบระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

๔.๔ ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

โดยมีรายละเอียดของผลการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ดังนี้

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม อายุพรรษาวุฒิการศึกษาวุฒิการศึกษทางธรรมวุฒิการศึกษาวาสีรายละเอียดดังแสดงแสดงในตารางที่ ๔.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละ จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล (N=๑๔๗)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
อายุ		
เกิน ๔๐ ปี	๑๔	๙.๕
๔๑ - ๕๐ ปี	๔๑	๒๗.๙
มากกว่า ๕๑ ปี	๙๒	๖๒.๖
รวม	๑๔๗	๑๐๐.๐
พรรษา		
ไม่เกิน ๒๐ พรรษา	๕๕	๓๗.๔
๒๑ - ๓๐ พรรษา	๖๕	๔๔.๒
๓๑ พรรษาขึ้นไป	๒๗	๑๘.๔
รวม	๑๔๗	๑๐๐.๐
วุฒิการศึกษาสามัญ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๑๙	๘๑.๐
ปริญญาตรี	๑๙	๑๒.๙
สูงกว่าปริญญาตรี	๙	๖.๑
รวม	๑๔๗	๑๐๐.๐
วุฒิการศึกษาทางธรรม		
นักธรรมตรี	๑๖	๑๐.๙
นักธรรมโท	๓๗	๒๕.๒
นักธรรมเอก	๙๔	๖๓.๙
รวม	๑๔๗	๑๐๐.๐
วุฒิการศึกษาทางบาลี		
ป.ธ. ๑ - ๓	๙	๖.๑
ป.ธ. ๔ - ๖	๘	๕.๔

ป.ธ. ๗ - ๙	๒	๑.๔
ไม่มี	๑๒๘	๘๗.๑
รวม	๑๔๗	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า ๕๑ ปี จำนวน ๙๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖ มีพรรษา ๒๑ - ๓๐ พรรษา จำนวน ๖๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๒ ระดับวุฒิการศึกษาสามัญส่วนใหญ่ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๐ มีวุฒิการศึกษาทางธรรมระดับนักธรรมเอกมากที่สุด จำนวน ๙๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๙ และไม่มีวุฒิการศึกษาทางบาลีมากถึง ๑๒๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๑

๔.๒ ระดับการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน), วิริยะ (ความเพียรพยายามปฏิบัติงาน), จิตตะ (การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน), วิมังสา (การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน) โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ ถึง ๔.๖ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ

(N = ๑๔๗)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยประยุกต์ใช้หลักอริยบท ๔	ระดับการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้		
	μ	σ	การแปลผล
ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน)	๓.๗๖	๐.๘๔๗	มาก
ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามปฏิบัติงาน)	๔.๒๖	๐.๖๗๑	มาก
ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน)	๔.๒๖	๐.๖๕๒	มาก
ด้านวิมังสา (การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน)	๓.๙๐	๐.๗๑๙	มาก
รวม	๔.๐๔	๐.๗๒๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าระดับการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔) และเมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้านพบว่า ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามปฏิบัติงาน) และด้านจิตตะ (การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน) อยู่ในระดับสูงเท่ากัน คือ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน)

(N=๑๔๗)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน)	ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้		
	μ	σ	การแปลผล
๑. มีใจรักในการกำกับดูแลความเรียบร้อยตามหลักธรรมวินัย และกฎระเบียบวัด	๔.๑๔	๐.๗๙๔	มาก
๒. ยินดีส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรเรียนนันทกรรมและบาลีอย่างมีประสิทธิภาพ	๓.๗๘	๐.๘๔๒	มาก
๓. มีการมอบทุนการศึกษาหรือวัสดุอุปกรณ์แก่ภิกษุ สามเณร ครู นักเรียน ผู้ยากไร้	๓.๖๔	๐.๙๗๒	มาก
๔. ต้องการให้มีการจัดอบรมภิกษุสามเณรให้เป็นนักเทศน์ บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม เป็นประจำทุกปี	๓.๙๕	๐.๗๗๐	มาก
๕. จัดให้มีการก่อสร้างศาสนวัตถุ ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่ของวัด	๓.๖๕	๐.๙๗๗	มาก

๖. จัดทำแผนพัฒนาวัดให้มีถนนหนทางสามารถสัญจรไปมาได้สะดวก	๓.๔๔	๐.๗๓๒	ปานกลาง
รวม	๓.๗๖	๐.๘๔๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีส่วนใหญ่นำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์สูงสุดคือเรื่องมีใจรักในการกำกับดูแลความเรียบร้อยตามหลักธรรมวินัยและกฎระเบียบวัดที่จำนวน ๕๘ รูป คิดเป็นค่าเฉลี่ย ๔.๑๔ ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเรื่องจัดทำแผนพัฒนาวัดให้มีถนนหนทางสามารถสัญจรไปมาได้สะดวก อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามปฏิบัติงาน) (N=๑๔๗)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามปฏิบัติงาน)	ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้		
	μ	σ	การแปลผล
๑. มีความกระตือรือร้นต่อธุรการงานที่ต้องรับผิดชอบ	๔.๕๘	๐.๔๙๖	มากที่สุด
๒. มีความพยายามพัฒนาทักษะวิชาชีพจนสามารถลดจนสาธุชนทั้งหลายให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล	๔.๓๖	๐.๖๘๒	มาก
๓. มีความพยายามชวนช่วยจัดหาทุนการศึกษาหรือวัสดุอุปกรณ์แก่ภิกษุ สามเณร ครู นักเรียน ผู้ยากไร้	๓.๙๕	๐.๖๙๐	มาก

๔. มีความเพียรพยายามจัดการสอนสมถกรรมฐานและ วิปัสสนากรรมฐานแก่ประชาชนทั่วไปที่สนใจ	๔.๒๖	๐.๖๙๓	มาก
๕. จัดให้มีการจัดแบ่งภาระหน้าที่ให้ภิกษุสามเณรดูแลรักษา เสนาสนะของสงฆ์ให้มั่นคงถาวร	๔.๒๗	๐.๖๖๘	มาก
๖. สนับสนุนให้มีการจัดงานบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเพื่อ ส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมเยาวชน	๔.๑๘	๐.๘๐๐	มาก
รวม	๔.๒๖	๐.๖๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่นำหลัก
อิทธิบาท ๔ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามปฏิบัติงาน)มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อยู่ใน
ระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔
ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์สูงสุดคือเรื่องมี
ความกระตือรือร้นต่อธุรการงานที่ต้องรับผิดชอบที่จำนวน ๘๕ รูป คิดเป็นค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๘ ซึ่ง
จัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการ
บริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านจิตตะ(การเอาใจฝักใฝ่ในการ
ปฏิบัติงาน)

(N=๑๔๗)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ด้านจิตตะ(การเอาใจฝักใฝ่ในการปฏิบัติงาน)	ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้		
	μ	σ	การแปลผล

๑. เปิดใจรับฟังปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของภิกษุสามเณร	๔.๑๙	๐.๘๓๐	มาก
๒. มีการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ภิกษุสามเณร โดยการจัดตั้งมูลนิธิหรือกองทุนสนับสนุนการศึกษา	๓.๘๘	๐.๘๘๐	มาก
๓. จัดให้มีการส่งเสริมการพัฒนาวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างต่อเนื่อง	๔.๑๖	๐.๗๔๗	มาก
๔. มีการส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรเทศน์ บรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม ทั้งในวัดและตามสถานที่ต่างๆ	๔.๔๑	๐.๕๒๐	มาก
๕. จัดให้มีการประชุมภิกษุสามเณรเพื่อวางแผนหารายได้บำรุงวัดเป็นประจำทุกปี	๔.๑๔	๐.๔๙๒	มาก
๖. ให้มีการกำกับดูแลศาสนสมบัติของวัดและชุมชนให้คงทนถาวร	๓.๘๓	๐.๔๔๔	มากที่สุด
รวม	๔.๒๖	๐.๖๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่นำหลัก
 อธิปไตย ๔ ด้านจิตตะ(การเอาใจฝักใฝ่ในการปฏิบัติงาน)มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อยู่ใน
 ระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการนำหลักอธิปไตย ๔
 ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในการปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์สูงสุดคือเรื่องการ
 ให้มีการกำกับดูแลศาสนสมบัติของวัดและชุมชนให้คงทนถาวรที่จำนวน ๑๒๖ รูป คิดเป็นค่าเฉลี่ย
 เท่ากับ ๔.๘๓ ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านวิมangsa (การใช้ปัญญาไคร้ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน)

(N=๑๔๗)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยประยุกต์ใช้ หลักอิทธิบาท ๔ด้านวิมangsa (การใช้ปัญญาไคร้ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน)	ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้		
	μ	σ	การแปลผล
๑. จัดให้มีการประชุมวางแผนงานบริหารวัดเป็นประจำ เพื่อหาแนวทางพัฒนาวัดให้มีประสิทธิภาพอย่างครบวงจร	๔.๓๑	๐.๖๒๖	มาก
๒. จัดให้มีการพิจารณาวางแผนพัฒนาการศึกษา ทั้งนักเรียนบาลีและสายสามัญ	๔.๐๗	๐.๖๗๙	มาก
๓. จัดให้มีการจัดประชุมวางแผนก่อตั้งกองทุนสำหรับภิกษุสามเณรผู้อาพาธ และเยาวชนที่สอบธรรมศึกษาได้	๔.๑๗	๐.๗๕๓	มาก
๔. จัดให้มีการประชุมวางแผนจัดการทำเว็บไซต์หรือช่องทางใดๆแนะนำแผนการบริหารวัด ศาสนวัตถุ การเรียนการสอน กฎระเบียบของวัด	๓.๕๐	๐.๖๑๒	มาก
๕. จัดให้มีการรักษาความสะอาดภายในวัดเพื่อสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชน	๓.๘๘	๐.๘๔๓	มาก
๖. จัดให้มีการวางแผนนโยบายด้านสังคมสงเคราะห์แก่ประชาชน โดยกำหนดไว้ล่วงหน้าเมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉิน	๓.๔๙	๐.๘๐๔	มาก
รวม	๓.๙๐	๐.๗๑๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่นำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิมangsa (การใช้ปัญญาไคร้ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๐) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิมangsa (การใช้ปัญญาไคร้ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน) มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์สูงที่สุดคือเรื่องจัดให้มีการประชุมวางแผนงานบริหารวัดเป็นประจำ เพื่อหาแนวทางพัฒนาวัดให้มีประสิทธิภาพอย่างครบวงจร ที่จำนวน ๗๖ รูป คิดเป็นค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๑ ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก

**๔.๓ เปรียบเทียบระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ
พระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล**

ผลการเปรียบเทียบระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลซึ่งเป็นการ
ทดสอบสมมติฐานที่ ๑-๕ โดยวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ
พรรษาการศึกษาสามัญการศึกษานักธรรม และการศึกษาบาลี กับระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้
ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีซึ่งสถิติที่ใช้ คือ การ
ทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (OneWayANOVA) และเมื่อ
พบว่ามีความแตกต่างๆจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด
(Least Significant Difference: LSD)ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ ๔.๖-๔.๑๒ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ใน
การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ เปรียบเทียบระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ
พระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามอายุ

(N = ๑๔๗)

การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	อายุ						F	Sig.
	ไม่เกิน ๔๐ ปี (๑๔ รูป)		๔๑ - ๕๐ ปี (๔๑ รูป)		มากกว่า ๕๑ ปี (๙๒ รูป)			
	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
ด้านฉันทะ	๓.๕๘	๐.๗๑๗	๓.๖๙	๐.๗๙๔	๓.๘๓	๐.๘๖๘	๒.๕๐๕	๐.๓๙๓
ด้านวิริยะ	๔.๒๙	๐.๔๘๗	๓.๕๔	๐.๕๖๐	๔.๒๓	๐.๖๘๖	๓.๘๕๙	๐.๔๐๒
ด้านจิตตะ	๔.๒๖	๐.๕๐๑	๔.๓๕	๐.๖๓๐	๔.๒๓	๐.๖๕๕	๓.๗๒๗	๐.๓๒๕
ด้านวิมังสา	๓.๙๕	๐.๗๓๑	๓.๗๙	๐.๖๓๙	๓.๙๔	๐.๗๓๒	๓.๓๓๔	๐.๑๘๖
รวม	๔.๐๒	๐.๖๐๙	๓.๘๔	๐.๖๕๖	๔.๐๕	๐.๗๓๕	๓.๓๕๖	๐.๓๒๗

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีอายุต่างกัน มีระดับการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้งโดยรวมและรายด้านนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีระดับการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ เปรียบเทียบระดับการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามพรรษา

(N = ๑๔๗)

การนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์	พรรษา						F	Sig.
	ไม่เกิน ๒๐ (๕๕ รูป)		๒๑ - ๓๐ (๖๕ รูป)		๓๑ ขึ้นไป (๒๗ รูป)			
	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
ด้านฉันทะ	๓.๖๖	๐.๗๗๐	๓.๗๗	๐.๘๔๙	๓.๙๖	๐.๘๘๒	๓.๙๒๔	๐.๒๘๘
ด้านวิริยะ	๔.๓๑	๐.๖๑๐	๔.๒๖	๐.๖๘๔	๔.๑๔	๐.๖๙๐	๓.๖๕๕	๐.๒๙๘
ด้านจิตตะ	๔.๓๓	๐.๖๑๐	๔.๒๓	๐.๖๓๔	๔.๒๒	๐.๖๙๖	๔.๑๕๘	๐.๑๘๘
ด้านวิมังสา	๓.๘๓	๐.๖๗๐	๓.๙๖	๐.๗๓๖	๓.๘๙	๐.๗๑๔	๓.๓๑๘	๐.๒๑๗
รวม	๔.๐๓	๐.๖๗๐	๔.๐๖	๐.๗๒๖	๔.๐๕	๐.๗๔๖	๓.๗๖๔	๐.๒๔๘

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่าพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีพรรษาต่างกัน มีระดับการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้งโดยรวมและรายด้านนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีระดับการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ เปรียบเทียบระดับการนำหลักอริยบท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ

พระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสามัญ

(N = ๑๔๗)

การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	วุฒิการศึกษาสามัญ						F	Sig
	ต่ำกว่า ป.ตรี (๑๑๙ รูป)		ป.ตรี (๑๙ รูป)		สูงกว่า ป.ตรี (๙ รูป)			
	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
ด้านฉันทะ	๓.๗๘	๐.๘๓๒	๓.๖๖	๐.๘๗๘	๓.๗๐	๐.๙๑๐	๒.๒๗๑	๐.๖๒๙
ด้านวิริยะ	๔.๒๕	๐.๖๗๐	๔.๓๓	๐.๖๕๑	๔.๒๙	๐.๔๗๓	๐.๗๓๓	๐.๕๘๙
ด้านจิตตะ	๔.๒๕	๐.๖๕๘	๔.๓๒	๐.๖๔๒	๔.๓๑	๐.๕๕๔	๐.๘๘๔	๐.๔๘๗
ด้านวิมังสา	๓.๘๘	๐.๒๗๒	๓.๙๔	๐.๖๘๑	๔.๐๐	๐.๖๙๘	๐.๖๖๘	๐.๕๘๒
รวม	๔.๐๔	๐.๗๒๒	๔.๐๖	๐.๗๑๓	๓.๐๗	๐.๗๒๖	๑.๑๓๙	๐.๕๗๒

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษา
สามัญต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้งโดยรวมและราย
ด้านนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีระดับการนำหลักอริยปาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ เปรียบเทียบระดับการนำหลักอริยปาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

(N = ๑๔๗)

การนำหลักอริยปาท ๔ มาใช้ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์	วุฒิการศึกษาทางธรรม						F	Sig.
	นักธรรมชั้นตรี (๑๖ รูป)		นักธรรมชั้นโท (๓๗ รูป)		นักธรรมชั้นเอก (๙๔ รูป)			
	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
ด้านฉันทะ	๓.๗๗	๐.๙๕๔	๓.๖๘	๐.๗๘๕	๓.๗๙	๐.๘๔๘	๑.๓๙๑*	๐.๐๔๓
ด้านวิริยะ	๔.๓๐	๐.๖๔๕	๔.๒๗	๐.๖๕๐	๔.๒๕	๐.๖๘๓	๐.๘๕๗	๐.๔๒๕
ด้านจิตตะ	๔.๓๒	๐.๖๗๗	๔.๒๓	๐.๕๙๖	๔.๒๗	๐.๖๖๖	๑.๑๕๖	๐.๔๗๕
ด้านวิมังสา	๔.๐๐	๐.๗๒๗	๓.๙๓	๐.๗๐๔	๓.๘๗	๐.๗๒๔	๐.๘๔๓	๐.๕๓๗
รวม	๔.๐๙	๐.๗๕๑	๔.๐๓	๐.๖๘๔	๔.๐๔	๐.๗๓๐	๑.๐๘๗	๐.๓๗๐

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีระดับการนำหลักอริยปาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านนั้นพบว่าพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ในด้านฉันทะ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษา ทางธรรม ต่างกัน มีระดับการนำหลักอริยบท ๔ ด้าน ฉันทะ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ ๔.๑๑

ตารางที่ ๔.๑๑ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ของด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด ด้านฉันทะ

(N = ๑๔๗)

วุฒิการศึกษา ทางธรรม	μ	วุฒิการศึกษาทางธรรม		
		นธ.ตรี	นธ.โท	นธ.เอก
		๓.๗๗	๓.๖๘	๓.๗๙
นธ.ตรี	๓.๗๗	-	-๐.๐๙	๐.๐๒
นธ.โท	๓.๖๘	-	-	๐.๑๑*
นธ.เอก	๓.๗๙	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ระดับนักธรรมตรี มีระดับการนำหลักอริยบท ๔ ด้านฉันทะ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ น้อยกว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ระดับนักธรรมโท และ ระดับนักธรรมเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ส่วนพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ระดับนักธรรมโท มีระดับการนำหลักอริยบท ๔ ด้านฉันทะ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มากกว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ระดับนักธรรมเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๕ พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาทางบาลีต่างกัน มีระดับการนำหลัก
อทิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ เปรียบเทียบระดับการนำหลักอทิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ
พระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางบาลี

(N = ๑๔๗)

การนำหลักอทิบาท ๔ มาใช้ในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์	วุฒิการศึกษาทางบาลี								F	Sig.
	ป.ธ.๑ - ๓ (๙ รูป)		ป.ธ. ๔ - ๖ (๘ รูป)		ป.ธ.๗ - ๙ (๒ รูป)		ไม่มีวุฒิ (๑๒๘ รูป)			
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ		
ด้านฉันทะ	๓.๗๙	๐.๘๐๙	๓.๘๗	๐.๘๔๘	๔.๐๘	๐.๕๕๙	๓.๗๕	๐.๘๔๙	๑.๑๐๙	๐.๔๓๑
ด้านวิริยะ	๔.๒๐	๐.๖๑๐	๔.๑๒	๐.๖๒๗	๔.๐๘	๐.๕๕๙	๔.๒๘	๐.๖๖๔	๒.๖๙๙	๐.๔๔๖
ด้านจิตตะ	๔.๐๕	๐.๖๑๓	๔.๒๗	๐.๖๔๑	๔.๐๘	๐.๕๕๙	๔.๒๘	๐.๖๔๖	๑.๕๑๔	๐.๒๘๓
ด้านวิมังสา	๓.๘๙	๐.๕๒๙	๓.๗๗	๐.๖๒๔	๓.๘๓	๐.๔๗๑	๓.๙๑	๐.๗๑๕	๒.๕๖๓	๐.๓๒๔
รวม	๓.๘๙	๐.๖๔๐	๔.๐๑	๐.๖๘๕	๔.๐๒	๐.๕๖๐	๔.๐๕	๐.๗๑๙	๑.๙๗๑	๐.๓๗๑

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่มีวุฒิ
การศึกษาทางบาลีต่างกัน มีระดับการนำหลักอทิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง
โดยรวมและรายด้านนั้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้นผลการเปรียบเทียบระดับการนำหลักอทิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการ
ทดสอบสมมติฐานที่ ๑-๕ มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ ๔.๑๓ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	F	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
			ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๑	๓.๓๕๖	๐.๓๒๗		✓
สมมติฐานที่ ๒	๓.๗๖๔	๐.๒๔๘		✓
สมมติฐานที่ ๓	๑.๑๓๙	๐.๕๗๒		✓
สมมติฐานที่ ๔	๑.๐๘๗	๐.๓๗๐		✓
สมมติฐานที่ ๕	๑.๙๗๒	๐.๓๗๑		✓

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่าผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๑-๕ นั้น ปฏิเสธทุกข้อ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ซึ่งสรุปรายละเอียดทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา ดังตารางที่ ๔.๑๔ ต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๔ การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

(N = ๑๔๗)

ลำดับ	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน	ร้อยละ
-------	-----------------	-------	--------

๑.	ไม่มีความขยันพากเพียรต่อหน้าที่ ในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ และบริหารกิจการวัดด้วยความไม่ยุติธรรม	๒๔	๑๗.๕๒
๒.	ไม่มีการส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรเรียนนักธรรมบาลีตาม กฎเกณฑ์ของวัด	๓๑	๒๑.๗๘
๓.	ไม่มีการจัดหาทุนและรางวัลให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียนที่สอบ ได้	๒๗	๑๘.๘๔
๔.	ไม่สนับสนุนจัดอบรมภิกษุสามเณรให้เป็นนักเทศน์ บรรยาย ปาฐกถา หรือการสอนกรรมฐานแก่ประชาชน รวมถึงไม่จัดตั้ง ห้องสมุดภายในวัดให้ผู้สนใจในหลักธรรม	๒๘	๑๙.๕๘
๕.	ไม่มีการวางแผน หรือจัดแบ่งหน้าที่ภิกษุสามเณร ในการดูแล รักษาเสนาสนะของพระสงฆ์ รวมถึงการก่อสร้างเสนาสนะ ภายในวัดให้เป็นระเบียบ	๒๕	๑๗.๓๔
๖.	ไม่มีจัดทำแผนพัฒนาวัดทางด้านสาธารณูปการต่างๆ	๑๒	๔.๙๔

จากตารางที่ ๔.๑๔ คำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่า มีพระสังฆาธิการแสดงความคิดเห็นถึงปัญหา การส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรเรียนนักธรรมบาลีตามกฎเกณฑ์ของวัด มีมากถึง ๓๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗๘ ปัญหา สนับสนุนจัดอบรมภิกษุสามเณรให้เป็นนักเทศน์ บรรยาย ปาฐกถา หรือการสอนกรรมฐานแก่ประชาชน รวมถึงไม่ จัดตั้งห้องสมุดภายในวัดให้ผู้สนใจในหลักธรรม จำนวน ๒๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๘ ปัญหาการจัดหาทุนและรางวัลให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียนที่สอบได้ มีจำนวน ๒๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘๔ ปัญหาการวางแผน หรือจัดแบ่งหน้าที่ภิกษุสามเณร ในการ ดูแลรักษาเสนาสนะของพระสงฆ์ รวมถึง การก่อสร้างเสนาสนะภายในวัดให้เป็นระเบียบ จำนวน ๒๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓๔ ปัญหาขาดความขยันพากเพียรต่อหน้าที่ ในการ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และบริหารกิจการวัดด้วยความไม่ยุติธรรม จำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕๒ และปัญหาการ จัดทำแผนพัฒนาวัด ทางด้านสาธารณูปการต่างๆ จำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔.๙๔

โดยภาพรวมนั้น ปัญหาหลักของการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี นั้นคือ การขาดสนใจงบประมาณในการใช้จ่ายทั้งเรื่องการทำนุบำรุงอาคารสถานที่ และงบประมาณในเรื่องการส่งเสริมการเล่าเรียนของ

พระภิกษุสามเณร ซึ่งงบประมาณที่ได้จะได้จากการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เรี่ยรายจากห้างร้าน ประชาชนเท่านั้น ขาดการช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และอีกปัญหาหนึ่งคือ เรื่องของปัญหายาเสพติดและอบายมุขต่างๆ ที่ไม่สามารถแก้ไขได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกสังคม แม้แต่ ในคณะสงฆ์ด้วย และเป็นปัญหาที่ทำให้เสื่อมเสียเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่าง เร่งด่วนตลอดจนเรื่องของการทำวัตร สวดมนต์ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่คณะสงฆ์จำเป็นต้องปฏิบัติเป็น ประจำเป็นการทำดีให้กับตนเองและส่วนรวมด้วย

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์ ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๕ ท่านซึ่งประกอบด้วย

๑) พระวิมลปัญญาภรณ์ ตำแหน่ง	รักษาการเจ้าคณะจังหวัดลพบุรี
๒) พระครูภาวนาโสภณ ตำแหน่ง	เจ้าคณะอำเภอเมือง
๓) พระครูโสภิตนิมมานการ ตำแหน่ง	รองเจ้าคณะอำเภอเมือง
๔) พระครูวรวิหารานุรักษ์ ตำแหน่ง	เจ้าคณะตำบลโพธิ์เก้าต้น
๕) พระอธิการสวัสดิ์ โอภาโส ตำแหน่ง	เจ้าอาวาสวัดโพธิ์เทพประสิทธิ์

๘๘

เพื่อเป็นแนวทางการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีพบว่ามีสาระสำคัญดังนี้

แนวทางในการพัฒนา ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลัก อิทธิบาท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีประเด็นพิจารณา ๔ ประเด็นคือ การ พัฒนาด้านฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา[□]

(๑) ฉันทะ คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะต้อง มีการพัฒนาที่ตัวพระสังฆาธิการ โดยพัฒนาตามพื้นฐานทางจิตใจของแต่ละคนเป็นสำคัญ ซึ่งพระสังฆาธิการแต่ละ รูปมีพื้นฐานทาง จิตใจแตกต่างกัน บางรูปมีความรักในการภาระหน้าที่เป็นทุนเดิมแล้ว แต่บางรูปก็ไม่ชอบงานที่ทำแต่ ทำแล้วรู้สึกท้อทลายความสามารถ บางรูปปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้สึกอยากทดลอง [□] จึงต้องทำให้พระ สังฆาธิการมีความสุขกับการปฏิบัติงาน เหตุผลง่ายๆ ที่จะทำให้ พระสังฆาธิการปฏิบัติงานได้ผลดีและ

[□] สัมภาษณ์ พระวิมลปัญญาภรณ์, รักษาการเจ้าคณะจังหวัดลพบุรี, ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๕.

[□] สัมภาษณ์ พระครูภาวนาโสภณ, เจ้าคณะอำเภอเมือง, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๕.

มีความสุขไปด้วย ก็คือผู้ปฏิบัติงานต้องมีความพอใจและรักในงานที่ตนปฏิบัติอยู่ ด้วยวิธีการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับพระสงฆ์ให้การให้รู้จักพึงพอใจในการปฏิบัติงานนั้นๆ โดยพระสงฆ์เองต้องมองเห็นคุณค่าของการปฏิบัติงาน ว่างานที่ทำอยู่นั้นมีคุณค่าอย่างไร เมื่อมองเห็นคุณค่าของงานแล้วจะทำให้เกิดการตั้งเป้าหมายและมีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติภาระหน้าที่ของตน ทำให้รู้สึกมั่นใจในการปฏิบัติงาน มีส่วนช่วยให้ทะนุบำรุงพระศาสนาให้ยั่งยืนอย่างภาคภูมิใจ □

(๒) ด้านวิริยะ คือ ความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน จะต้องสร้างความรู้สึที่ดีต่อพระสงฆ์ เมื่อพึงพอใจในงานที่ตนปฏิบัติแล้วจะสร้างความมุ่งมั่นทุ่มเททั้งกายและใจ ที่จะเรียนรู้และทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของสิ่งนั้นเรื่องนั้น ถ้าหากกระทำก็จะทำจนเชี่ยวชาญจนเป็นผู้รู้ ถ้าหากศึกษาก็จะศึกษาให้รู้ถึงรากเหง้าของเรื่องราวต่างๆ ดังนั้น คำว่า “วิริยะ” จึงหมายถึงความเพียรพยายามอย่างสูงที่จะทำตามฉันทะหรือศรัทธาของตัวเอง หากเราไม่มีความเพียรแล้วก็อนุมานได้ว่าไม่มีฉันทะ ทั้งโกหกตัวเองและหลอกผู้อื่น เพื่ออะไรนั้นผลงานที่เขาทำจะชี้ชัดออกมาเองว่าทำเพื่ออะไร

(๓) ด้านจิตตะ คือ การเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการปฏิบัติงาน จะต้องมีการสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ให้มีความรู้สึกรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่ ด้วยใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรักใคร่ คำนึงยิ่งใหญ่มากโดยเฉพาะคนยุคใหม่ที่มักจะขาดสติ มักหลงใหลได้ปลื้มไปกับวัตถุ เทคโนโลยี เทียบกลางคืน เรื่องเพศและยาเสพติด เมื่อขาดสติ ก็มักจะขาดความรับผิดชอบ คิดอะไรก็มักทำแบบสุกเอาเผากินพอให้เสร็จไปวันๆ ทำอะไรไม่ดีสักอย่างทำผิดๆ ถูกๆ อยู่อย่างนั้น ชอบเอาดีใส่ตัวเองและให้ร้ายผู้อื่นตามมา อันนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ตนเองและองค์กร □

(๔) ด้านวิมังสา คือ การใช้ปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผลในการปฏิบัติงาน การทบทวนในสิ่งที่คิดได้ทำมา อันเกิดจาก ฉันทะ (ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน) แล้วทำด้วย วิริยะ (ความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน) จิตตะ (การเอาใจใส่ฝักใฝ่ในการปฏิบัติงาน) โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ จึงนำไปสู่การทบทวนตัวเอง และทบทวนองค์กรหรือทบทวนขบวนการ ทบทวนในสิ่งที่ได้คิดสิ่งที่ได้ทำผ่านมามีเกิดผลดีผลเสียอย่างไร ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวและเป็นเรื่องที่ร่วมคิดร่วมทำกับคนอื่น เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น □

□ สัมภาษณ์ พระครูโสภิตนิตยมาการ, รองเจ้าคณะอำเภอเมือง, ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๕.

□ สัมภาษณ์ พระครูวรวิหารานุรักษ์, เจ้าคณะตำบลโพธิ์เก้าต้น, ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๕.

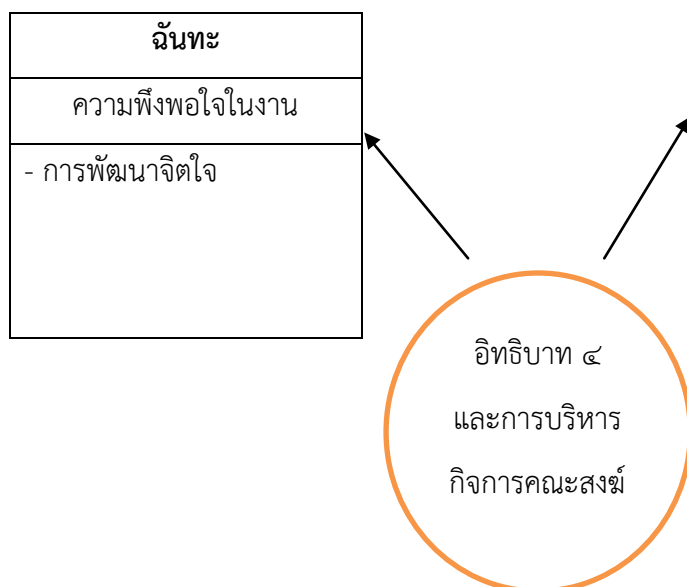
□ สัมภาษณ์ พระอธิการสวัสดิ์ โอภาโส, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์เทพประสิทธิ์, ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๕.

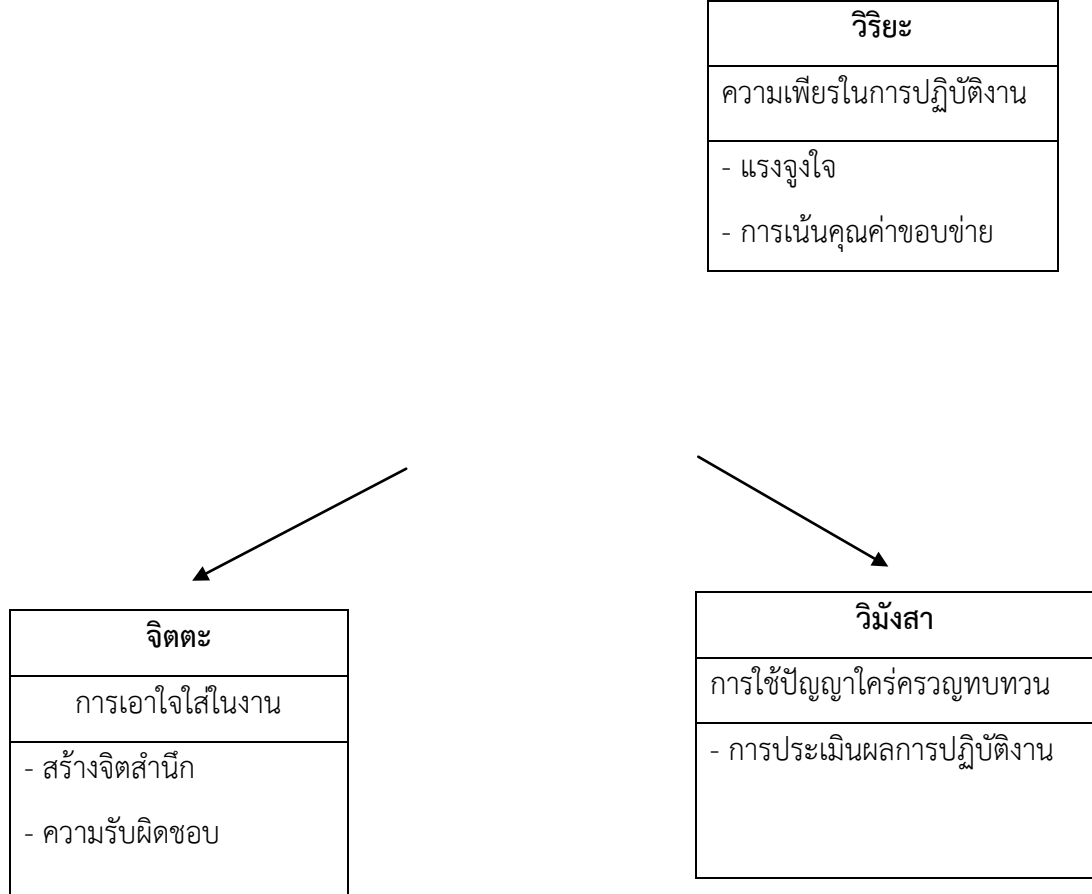
สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการใน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ถ้ายึดหลักอิทธิบาท ๔ ในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์แล้ว จะทำให้พระสังฆาธิการมีความรักใคร่ในบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติกิจด้วยความ พากเพียร บากบั่น ด้วยความเอาใจใส่ในกิจการคณะสงฆ์และมีการตรวจสอบความสำเร็จอยู่ เสมอ ซึ่งหลักอิทธิบาท ๔ สอดคล้องกับ ทฤษฎีวงจร Deming ที่ประกอบด้วย PDCA ได้แก่ Plan วางแผน (ฉันทะ) Do ปฏิบัติ (วิริยะ) Check ตรวจสอบ (จิตตะ) และ Act ดำเนินการให้เหมาะสม (วิมังสา)

เมื่อใช้วงจรอิทธิบาท ๔ เพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์อย่าง ต่อเนื่อง ทุกครั้งที่วงจรหมุนครบรอบจะส่งผลเป็นแรงให้มีการหมุนรอบต่อไปๆ ด้วยวิธีการใหม่ๆ ที่ทำให้ เกิดการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และถูกจัดทำเป็นมาตรฐาน ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาอย่าง ไม่สิ้นสุด ผลคือ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการใน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มี ประสิทธิภาพมากขึ้น พระภิกษุ สามเณร ตลอดจนพุทธศาสนิกชนมีความสุขอยู่เย็นเป็นสุข และ พึ่งตนเองได้

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิ บาท ๔ ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่าพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัด ลพบุรี จะนำแนวทางการวิจัยเรื่องนี้ไปเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง ๖ ด้าน โดย ผู้วิจัยจำแนกแนวทางและวิธีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ กับหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ดัง ภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๖

งานภาพผู้วิจัยสามารถอธิบายถึงการบูรณาการระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ และการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้านได้ดังนี้

๑. การบูรณาการการบริหารกิจการคณะสงฆ์กับหลักฉันทะ ประเด็นนี้พระสังฆาธิการควรมีการเสริมสร้างในด้านการพัฒนาจิตใจของพระสงฆ์แต่ละรูปให้มองเห็นคุณค่าของผลงานที่แต่ละรูปปฏิบัติ และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของงานแต่ละชนิดในองค์กร

๒. การบูรณาการการบริหารกิจการคณะสงฆ์กับหลักวิริยะ ประเด็นนี้พระสังฆาธิการควรมีการสร้างแรงจูงใจให้พระสงฆ์ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เสริมสร้างความรู้สึกรักถึงความเป็นเจ้าของเพื่อที่พระสงฆ์จะปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยความรักทะนุถนอมดุจของของตนเอง

๓. การบูรณาการการบริหารกิจการคณะสงฆ์กับหลักจิตตะ ประเด็นนี้พระสังฆาธิการควรมีการสร้างจิตสำนึกที่ดีสำหรับความรับผิดชอบต่องานของพระสงฆ์แต่ละรูป โดยชี้ให้เห็นว่างานของพระสงฆ์แต่ละรูปเป็นฟันเฟืองที่สำคัญของการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองตลอด^{๙๑}

๔. การบูรณาการการบริหารกิจการคณะสงฆ์กับหลักวิมังสา ประเด็นพระสังฆาธิการการจัดการประเมินผลการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารกิจการคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพระสงฆ์ที่ทำงานถวายพระพุทธศาสนาจะมีเวลาในการทบทวนตนเอง เพื่อต่อยอดสู่การทบทวนขององค์กรเพื่อปรับปรุงการบริหารงานคณะสงฆ์ให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป

จากองค์ความรู้ที่เกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ จะเห็นได้ว่างานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยประยุกต์ใช้หลักอริยาบท ๔ ของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ด้วยการบูรณาการหลักอริยาบท ๔ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อย่างครบถ้วนทั้งหลักทางการบริหารอันได้แก่ วงจร Deming อันได้แก่ P = Planning คือการวางแผน , D = Do คือการปฏิบัติงาน , C = Check คือการทบทวนผลการปฏิบัติและ A = Action การนำผลการทบทวนไปปรับปรุงแนวทางการทำงานสืบต่อไป และหลักทางพระพุทธศาสนาได้แก่ หลักอริยาบท ๔ อันได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งเป็นหลักที่สอนให้พุทธศาสนิกชนปฏิบัติกิจต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ และทบทวนผลการปฏิบัติของตน เพื่อเป็นการปรับปรุงตนเอง และผลักดันปรับปรุงสังคมให้มีความสมบูรณ์ อุดมสุขตลอดไป